

Znanstveni profil Hrvatskih znanstvenika iz područja turizma - teme i metode

---

Cetina, Roberta

Undergraduate thesis / Završni rad

2018

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Pula / Sveučilište Jurja Dobrile u Puli**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:137:575199>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-12-23**

Repository / Repozitorij:

[Digital Repository Juraj Dobrila University of Pula](#)

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
Fakultet ekonomije i turizma
„Dr. Mijo Mirković“

ROBERTA CETINA

ZNANSTVENI PROFIL HRVATSKIH ZNANSTVENIKA IZ PODRUČJA TURIZMA –
TEME I METODE
Završni rad

Pula, 2018.

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
Fakultet ekonomije i turizma
„Dr. Mijo Mirković“

ROBERTA CETINA

ZNANSTVENI PROFIL HRVATSKIH ZNANSTVENIKA IZ PODRUČJA TURIZMA –
TEME I METODE
Završni rad

JMBAG: 0303049717 , redovni student
Studijski smjer: turizam
Predmet: ekonomika turizma
Znanstveno područje: Društvene znanosti
Znanstveno polje: Ekonomija
Znanstvena grana: Ponašanje potrošača
Mentor: Prof. dr. sc. Marija Bušelić

Pula, svibanj 2018.

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

Ja, dolje potpisani _____, kandidat za prvostupnika ekonomije/poslovne ekonomije, smjera _____ ovime izjavljujem da je ovaj Završni rad rezultat isključivo mogega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima te da se oslanja na objavljenu literaturu kao što to pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da niti jedan dio Završnog rada nije napisan na nedozvoljen način, odnosno da je prepisan iz kojega necitiranog rada, te da ikoji dio rada krši bilo čija autorska prava. Izjavljujem, također, da nijedan dio rada nije iskorišten za koji drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanovi.

Student

U Puli, _____, _____ godine

IZJAVA
o korištenju autorskog djela

Ja, _____ dajem odobrenje Sveučilištu Jurja Dobrile u Puli, kao nositelju prava iskorištavanja, da moj završni rad pod nazivom _____ koristi na način da gore navedeno autorsko djelo, kao cjeloviti tekst trajno objavi u javnoj internetskoj bazi Sveučilišne knjižnice Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli te kopira u javnu internetsku bazu završnih radova Nacionalne i sveučilišne knjižnice (stavljanje na raspolaganje javnosti), sve u skladu s Zakonom o autorskom pravu i drugim srodnim pravima i dobrom akademskom praksom, a radi promicanja otvorenoga, slobodnoga pristupa znanstvenim informacijama.

Za korištenje autorskog djela na gore navedeni način ne potražujem naknadu.

U Puli, _____ (datum)

Potpis

_____

SADRŽAJ

Predmet: ekonomika turizma	2
Znanstveno područje: Društvene znanosti	2
Znanstveno polje: Ekonomija.....	2
Znanstvena grana: Ponašanje potrošača	2
1. UVOD	1
2. BIOGRAFIJA ODABRANIH HRVATSKIH ZNANSTVENIKA IZ PODRUČJA TURIZMA.....	3
2.1. BORIS VUKONIĆ	3
2.2. NEVENKA ČAVLEK	5
2.3. NIKO KONCUL	8
2.4. ANTE DULČIĆ	9
3. ZNANSTVENA DJELA ODABRANIH HRVATSKIH ZNANSTVENIKA IZ PODRUČJA TURIZMA	11
3.1. ZNANSTVENI OPUS VUKONIĆ BORISA	11
3.1.1. POVIJEST HRVATSKOG TURIZMA.....	12
3.1.2. TURIZAM – U SUSRET BUDUĆNOSTI	14
3.2. PRIZNATA DJELA ČAVLEK NEVENKE.....	17
3.2.1. TURIZAM I SPORT – RAZVOJNI ASPEKTI	17
3.2.2. TUOPERATORI I SVJETSKI TURIZAM	19
3.3. ZNANSTVENO STVARALAŠTVO KONCUL NIKE	20
3.3.1. METODOLOŠKI PRISTUP ANALIZI RELATIVNIH CIJENA U TURIZMU	20
3.3.2. PROMJENE U PONAŠANJU POTROŠAČA – IZAZOVI PRUŽATELJA TURISTIČKIH USLUGA U DESTINACIJI	22
3.4. ZNANSTVENI RAD ANTE DULČIĆA	24
3.4.1. UPRAVLJANJE RAZVOJEM TURIZMA.....	25
3.4.2. TURISTIČKE AGENCIJE – POSLOVANJE I MENADŽMENT.....	26
4. DOPRINOS HRVATSKIH ZNANSTVENIKA U RAZVOJU HRVATSKOG I MEĐUNARODNOG TURIZMA ..	28
4.1. DOPRINOS TEORIJSKIM OSNOVAMA.....	28
4.2. DOPRINOS U PRAĆENJU I IMPLEMENTACIJI MEĐUNARODNIH TRENDOVA I PRAKSI U TURIZMU	30
4.3. PROMICANJE ODRŽIVOG RAZVOJA TURIZMA	31
5. ZAKLJUČAK.....	33
LITERATURA.....	35
POPIS SLIKA	37

SAŽETAK.....	38
SUMMARY	39

1. UVOD

Ovaj rad obrađuje problematiku znanstvenog profila odabranih hrvatskih znanstvenika iz područja turizma. Među brojnim znanstvenicima koji se bave ovom kompleksnom tematikom i znanstvenim područjem, odabrani su Boris Vukonić, Nevenka Čavlek, Niko Koncul i Ante Dulčić. Razlog njihova odabira očituje se u osebujnom stvaralaštvu, iznimnom doprinosu u razradi hrvatskog turizma, ali i njegovu promicanju, kao i angažmanu u integriranju hrvatskog turizma u međunarodne tokove.

Odabrani hrvatski znanstvenici ističu se bogatim znanstvenim stvaralaštvom, a analizom hrvatske znanstvene literature ove prirode moguće je potvrditi i njihovu suradnju u praćenju, analizi i interpretaciji raznih tema iz oblasti turizma, kako onog nacionalnog tako i međunarodnog. Smatra se kako svaki od navedenih biva izložen sukladno određenim specifičnostima u njihovoj znanstvenoj orijentaciji unutar ovoga područja, pristupu istraživanja raznih tema, načinu analiziranja i interpretacije zaključaka. Za potvrdu navedenoga analiziraju se njihova vodeća znanstvena djela i radovi.

Znanstvena literatura ovih hrvatskih znanstvenika često je baza ili osnova za razumijevanje načina funkcioniranja sustava turizma generalno, ali i za spoznaju osnovnih obilježja i specifičnosti hrvatskog turizma. Upravo zbog toga, njihova djela bivaju vrlo popularna među znanstvenicima i istraživačima, studentima i ostalim dionicima, ali i među širom javnošću.

Cilj rada je istražiti osnovne podatke u svezi ovih znanstvenika, obraditi njihov profil, te analizirati neka njihova vodeća znanstvena djela. Svrha rada pri tome je potvrditi njihov osobit značaj razvoju znanosti i struke na području Republike Hrvatske, ali i šire.

Rad se strukturno sastoji od tri poglavlja, uvoda i zaključka. Prvo poglavlje ima karakter šireg uvoda u samu problematiku rada, a istražuje biografije ovih znanstvenika. Sljedeće poglavlje analizira znanstvena djela odabranih hrvatskih

znanstvenika iz područja turizma, dok posljednje poglavlje rada potvrđuje njihov doprinos u razumijevanju ovog znanstvenog područja, ali i promicanju njegova razvoja na nacionalnoj razini.

Za potrebe istraživanja korištene su neke osnovne metode. Pri tome se misli na metodu analize i sinteze, induktivnu i deduktivnu metodu, metodu komparacije i metodu apstrakcije. Konačni tekst oblikovan je metodom deskripcije.

2. BIOGRAFIJA ODABRANIH HRVATSKIH ZNANSTVENIKA IZ PODRUČJA TURIZMA

Za potrebe predmetnog istraživanja smatra se potrebnim dati širi uvod u samu problematiku rada. S obzirom na središte zanimanja prvenstveno se analiziraju biografije odabranih hrvatskih znanstvenika iz područja turizma. Pri tome se misli na Borisa Vukonića, Nevenku Čavlek, Niku Koncula i Antu Dulčića. Detaljnije o njima, njihovim osnovnim podacima iz života, obrazovanja i stvaralaštva slijedi redom u nastavku poglavlja.

2.1. BORIS VUKONIĆ

Dr. sc. Boris Vukonić rođen je u Zagrebu 1938. godine (Slika 1.).

Slika 1. Boris Vukonić

Izvor: *Tko je tko u hrvatskoj znanosti* (2018.) Boris Vukonić. Dostupno na: <https://tkojetko.irb.hr/znanstvenikDetalji.php?sifznan=2294> (21.05.2018.)

Svoje visoko obrazovanje započeo je na Ekonomskom fakultetu u Zagrebu, gdje je diplomirao 1962. godine, magistrirao 1965. godine i doktorirao 1978. godine (Vukonić, 2010: 223). Uz istoimeno sveučilište usko je vezan i njegov radni vijek, kao i znanstveni doprinos te razvoj.

Ovaj uvaženi znanstvenik primarno je radio u Urbanističkom institutu Hrvatske, a naposljetku u Turističkom savezu Zagreba, filijali duborovačke turističke agencije Atlas u Zagrebu, kao i konzultantskoj organizaciji Planturist u Zagrebu (Vukonić, 2010: 223).

Kao predavač i profesor na Ekonomskom fakultetu u Zagrebu počinje raditi 1982. godine, kada nastupa pripajanje Fakulteta za vanjsku trgovinu. Odmah sljedeće godine stječe status izvanrednog profesora, a 1984. status redovnog profesora na ovome fakultetu. U istoimenoj instituciji obnašao je i funkciju dekana i to od 1996. do 2000. godine, dok se kao prodekan javlja od 1988. do 1990. godine, te od 2000. do 2002. godine (Vukonić, Keča 2001). Godine 2004. napušta ovo Sveučilište i samostalno osniva Visoku poslovnu školu za turistički i hotelski menadžment, poznatu pod nazivom Utilus.

Ovaj hrvatski znanstvenik istaknuo se i kao odgovorni urednik znanstvenog časopisa Acta Turistica, te kao član redakcije časopisa Turizam. Riječ je o opsežnim bazama podataka koje se često koriste u znanstvene i istraživačke svrhe, za potrebe istraživanja turizma, ali i šire.

Boris Vukonić objavio je preko 150 znanstvenih i stručnih članaka, kako u domaćim, tako i u međunarodnim časopisima. Pored toga, on je autor preko 80 referata na domaćim i međunarodnim stručnim te znanstvenim konferencijama i kongresima. Također, istaknuto se i kao tvorac 27 knjigai udžbenika, a za svoja djela, doprinos i znanstveno stvaralaštvo nekoliko je puta naglašavan. Pri tome su sve zasluge posvećene njegovu znanstvenom, istraživačkom i pedagoškom radu (Tko je tko u hrvatskoj znanosti, 2018).

Među brojnim nagradama smatra se potrebnim posebno istaknuti i kao takvo izdvojiti odlikovanje Recherche de la qualité za životno djelo u području turizma. To je ujedno potvrda njegova znanstvenog doprinosa hrvatskom turizmu, ali i onom međunarodnom. Također, godine 2001. Svjetsko udruženje turističkih novinara i pisaca (fran. *Fédération Internationale des Journalistes et Ecrivains du Tourisme*) dodjeljuje mu nagradu za doprinos u istraživanju te obrazovanju u turizmu, a godine 2002. zasluženno dobiva i priznatu nagradu Svjetske turističke organizacije za životno

djelo (engl. *Contribution to the Global Development, Research, Education and Training in Tourism*). Među brojnim nagradama, Boris Vukonić dobio je 2003. godine, kao prvi Europljanin nagradu International Dean of the Year, a koju mu je uručilo Međunarodno udruženje za unapređenje menadžmenta (engl. *International Management Development Association – IMDA*).

Detaljnije o njegovim djelima, temama i interesima raspravlja se u narednom poglavlju. Pri tome se usporedno razmatra znanstveni doprinos odabranih autora.

2.2. NEVENKA ČAVLEK

Među poznatim hrvatskim znanstvenicima iz područja turizma, to jest generalno iz znanosti ekonomije, našla se i Nevenka Čavlek (Slika 2.).

Slika 2. Nevenka Čavlek

Izvor: *Tko je tko u hrvatskoj znanosti* (2018.) Nevenka Čavlek. Dostupno na: <https://tkojetko.irb.hr/znanstvenikDetalji.php?sifznan=6228&podaci=biografija> (21.05.2018.)

Rođena je 12. listopada 1958. u Klokovcu, općini Krapinske Toplice. U istome mjestu završila je osnovnu školu, a maturirala je na Općoj gimnaziji u Zaboku. Svoje školovanje, to jest visoko obrazovanje nastavlja na Fakultetu za vanjsku trgovinu u Zagrebu, na smjeru Turizam i ugostiteljstvo. Na istoimenom fakultetu magistrirala je 1988. godine, a doktorirala 1997. godine na Ekonomskom fakultetu u Zagrebu (Tko je tko u hrvatskoj znanosti, 2018).

Ova hrvatska znanstvenica iz područja turizma radno iskustvo i dodatna znanja te vještine stekla je na sljedećim radnim pozicijama (Tko je tko u hrvatskoj znanosti, 2018):

- Centralni buking turoperatora Phoenix Holidays u Londonu;
- Centralni savjetnik za financijske poslove u Zavodu za fizičku kulturu Hrvatske u Zagrebu;
- Pomoćnih direktora u Bemextoursu, prvom hrvatskom turoperatoru u Zagrebu.

Ovime se njezin radni staž i angažman ne okončava, već se nastavlja na području visokog obrazovanja. Naime, 1993. ona je izabrana za asistenta iz turističkih predmeta na Ekonomskom fakultetu u Zagrebu, 1997. godine u zvanje docenta, 2001. godine izabrana je u zvanje izvanrednog profesora, a 2005. u zvanje redovitog profesora iz predmeta Management turističkih agencija, Management turoperatora i Ekonomika turizma (Čavlek et al., 2010).

Ova znanstvenica predavala je i izvan granica Hrvatske, točnije kolegij Poslovanje turističkih agencija na Ekonomskom fakultetu u Sarajevu, te na Ekonomskom fakultetu u Mostaru. Osim toga, kao gostujući profesor povremeno predaje i na Jyvaskyla Polytechnic - School of Tourism and Service Management u Finskoj kolegij Management of Tour Operators (Tko je tko u hrvatskoj znanosti, 2018).

Važno je istaknuti kako je ona na postdiplomskom studiju iz turizma nositelj kolegija Multinacionalni aspekti međunarodnog turizma, a povremeno predaje i na postdiplomskom studiju Kineziološkog fakulteta u Zagrebu, smjer Kineziološka rekreacija, a također se javlja i kao nositelj predmeta Management turističkih agencija na PDS-u Sveučilišta u Dubrovniku, Odjela za ekonomiju i poslovnu ekonomiju. Ona se istaknula i kao gostujući profesor tijekom 2000. i 2001. godine, a predavala je kolegij Tour Operations Management na postdiplomskom studiju iz turizma na Bournemouth Universityju u Velikoj Britaniji (Tko je tko u hrvatskoj znanosti, 2018).

Nevenka Čavlek potvrđuje svoju znanstvenu i profesorsku ambicioznost i kroz inicijativu organizatora teorijskog i praktičnog edukacijskog programa za studente

smjera Turizam iz pet europskih zemalja, točnije Finske, Njemačke, Španjolske, Slovenije i Hrvatske. Isto se provodi pod nazivom ITHAS (engl. *International Tourism and Hospitality Academy at See*).

Ova znanstvenica autorica je preko 160 stručnih i znanstvenih radova, sveučilišnoga udžbenika za koji je 2000. godine dobila i prvu nagradu "Mijo Mirković", te jedne knjige u koautorstvu i rječnika turizma u suuredništvu. Osim toga, ona se javlja i kao izlagač većeg broja referata na domaćim i međunarodnim konferencijama od kojih je za neke dobila posebna priznanja. Od ostalih značajnih dostignuća u kontekstu njezina stvaralaštva, doprinosa hrvatskoj znanosti ističu se sljedeći podaci (Tko je tko u hrvatskoj znanosti, 2018):

- Stalni je recenzent eminentnoga znanstvenog časopisa iz područja turizma *Annals of Tourism Research*;
- Stalna je članica recenzentskoga odbora konferencije IMDA-e;
- Nominirana je i u znanstvene savjete nekoliko međunarodnih konferencija (npr. *Tourism Industry and Education*);
- Javila se i u organizacijskom odboru međunarodne znanstvene konferencije o edukaciji u turizmu i kao kourednica zbornika radova spomenute konferencije;
- Urednica je znanstvenoga časopisa *Acta turistica*;
- Članica je uređivačkih odbora znanstvenih časopisa *Jornal of Transnational Management Development*, *International Journal of Tourism Research* i *Tourismos – International Journal of Tourism*;
- Organizator je i predavač na seminarima za voditelje poslovnica turističkih agencija i turističke vodiče pri Ekonomskom fakultetu u Zagrebu;
- Voditelj je i predavač na seminarima za izobrazbu turističkih animatora, turističkih zastupnika i turističkih pratitelja za potrebe turističkih agencija u zemlji i inozemstvu;
- Članica je Znanstvenoga savjeta za turizam pri Hrvatskoj akademiji znanosti i umjetnosti, Međunarodnoga udruženja znanstvenih eksperata u turizmu (AIEST), članica je "board - a" regionalnih direktora za Europu IMDA-e i Hrvatskog društva ekonomista.

Ovime se nedvojbeno potvrđuje izniman znanstveni i stručni angažman te doprinos ove znanstvenice hrvatskoj znanosti, ali i onoj međunarodnoj. Pri tome se misli na ekonomsku znanost, točnije područje turizma. Detaljnije o njezinu stvaralaštvu, temama, interesima i ostalome slijedi u narednom poglavlju rada.

2.3. NIKO KONCUL

Niko Koncul je među odabranim hrvatskim znanstvenicima u području turizma, koji predstavlja središnje zanimanje ovoga rada (Slika 3.).

Slika 3. Niko Koncul

Izvor: *Dubrovački dnevnik* (2018.) *Vijesti*. Dostupno na: <https://dubrovackidnevnik.rtl.hr/vijesti/p/1592> (22.05.2018.)

Ovaj znanstvenik rođen je u Gradacu Neum (Bosna i Hercegovina) 1951. godine. Diplomirao je na Fakultetu za turizam i vanjsku trgovinu Sveučilišta u Splitu, a magistrirao na Ekonomskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. Nakon toga, nastavlja svoje obrazovanje na Fakultetu ekonomije i turizma „Dr. Mijo Mirković” Pula, Sveučilišta u Rijeci, gdje je obranio doktorsku disertaciju, te je naposljetku na Sveučilištu u Dubrovniku izabran u nastavno zvanje docenta (Sveučilište u Dubrovniku, 2018).

Središte njegova zanimanja u turizmu jest upravljanje istim, odnosno menadžment i povezani procesi. Tijekom karijere radio je na poslovima i zadacima vezanim uz operativni i top menadžment u turizmu i bankarstvu, a danas obnaša funkciju

Predsjednika Uprave Dubrovnik, Babina kuka (Sveučilište u Dubrovniku, 2018). Osim toga, važno je istaknuti i sljedeće funkcije te poslovne zadaće ovog znanstvenika i to redom (Sveučilište u Dubrovniku, 2018):

- Od 2004. vanjski je suradnik Veleučilišta u Dubrovniku na Odjelu Management u turističkoj destinaciji;
- Od 2009. je u 20%-om radnom odnosu na Sveučilištu u Dubrovniku u zvanju docenta i nositelj kolegija Strategijsko upravljanje u hotelijerstvu.

Njegov znanstveni doprinos ekonomiji, a posebice turizmu izniman je i očituje se kroz brojna znanstvena i stručna djela, suradnju s ostalim znanstvenicima, projekte i slične aktivnosti.

Kao i prethodni znanstvenici, Niko Koncul dobitnik je hrvatske turističke nagrade „Anton Štifanić“ koja mu je dodijeljena za uspješno upravljanje u turizmu, a također je za svoja iznimna postignuća u gospodarskom poslovanju dva puta odlikovan od Predsjednika Republike Hrvatske. Detaljnije o njegovu znanstvenom radu te doprinosu hrvatskoj znanosti slijedi u narednom poglavlju ovoga rada.

2.4. ANTE DULČIĆ

Ante Dulčić, redoviti profesor Ekonomskog fakulteta u Splitu također iskazuje veliki interes prema istraživanju i izučavanju turizma. On poseban fokus postavlja na turizam u praksi, točnije hrvatski turizam.

Od 1972. do 2005. godine radio je kao profesor na katedri za nacionalno gospodarstvo, a dodiplomsku nastavu održavao je na kolegijima Ekonomika turizma, Upravljanje razvojem turizma i Turističke agencije (Tko je tko u hrvatskoj znanosti, 2018). Može se reći da su to ujedno i osnovne problematike u kontekstu turizma koje plijene njegov najveći interes. Osim kao sveučilišni profesor, iskazao se i u drugim područjima, radnim aktivnostima i projektima. Pri tome posebno treba spomenuti projekt, to jest njegov angažman u izradi Strategije prilagodbe hrvatskog turizma tržišnim trendovima i standardima Europske unije (Tko je tko u hrvatskoj znanosti, 2018).

Ovaj znanstvenik autor je tri autorske knjige, urednik knjige „Turističke potrebe u sistemu čovjekovih potreba“, tvorac dvaju poglavlja u knjigama, autor stručnog udžbenika „Turizam i ugostiteljstvo“ te autor nekoliko znanstvenih i stručnih radova u časopisima i zbornicima. Detaljnije o njegovu stvaralaštvu, a time i znanstvenom doprinosu hrvatskoj ekonomskoj znanosti, a posebice području turizma slijedi detaljnije u narednom poglavlju.

3. ZNANSTVENA DJELA ODABRANIH HRVATSKIH ZNANSTVENIKA IZ PODRUČJA TURIZMA

Hrvatska znanstvena i stručna literatura iz područja turizma obiluje djelima odabranih autora, o kojima se raspravlja u ovome radu. U tom kontekstu misli se na nekoliko knjiga, udžbenika, članaka, konferencijskih radova i redom dalje. Dijelom je o tome već bilo riječi, no u svrhu razrade znanstvenog doprinosa istih, kao i njihova profila, u ovome poglavlju pristupa se detaljnijoj analizi znanstvenih djela Borisa Vukonića, Nevenke Čavlek i Nike Koncula.

Ovi autori ističu se nekim individualnim znanstvenim interesima, pristupima istraživanja i stvaralačkim stilovima, oni obrađuju mnoge teme iz područja turizma pa i šire, a česti su i primjeri njihove suradnje. Vjeruje se kako je doprinos ovih autora hrvatskoj znanosti, ali i struci izniman, a to se nastoji i potvrditi ovim poglavljem rada.

Razradom znanstvenih djela ovih autora nastoji se ukazati na njihove međusobne različitosti, ali jednako tako potvrditi sličnosti u određenim znanstvenim aktivnostima, stvaralaštvu i sličnome, ako ih ima. Sukladno tome, vrši se paralelna komparacija njihova znanstvenog doprinosa, time se razrađuje zapravo znanstveni profil istih.

3.1. ZNANSTVENI OPUS VUKONIĆ BORISA

Znanstveni opus Borisa Vukonića vrlo je raznolik i odnosi se na brojne teme u svezi turizma i ostalih povezanih znanosti i procesa. Ovaj autor prvenstveno se bavi izučavanjem turizma kao kompleksne socio-ekonomske pojave. S obzirom na njegov znanstveni doprinos koji se očituje u poimanju turizma kao kompleksne pojave, identificiranju njegovih značajki, razradi povijesnog razvoja turizma generalno, a ujedno i onoga na području Hrvatske, može se tvrditi kako je riječ o klasičaru hrvatskog turizma.

3.1.1. POVIJEST HRVATSKOG TURIZMA

Jedno od poznatijih djela ovoga autora je knjiga „Povijest hrvatskog turizma“, u izdanju Prometeja iz 2005. godine (Brkić Vejmelka, 2005: 121). Smatra se ispravnim tvrditi kako je riječ o obveznoj stručnoj literaturi na razini srednjoškolskog i sveučilišnog, visokog obrazovanja u Hrvatskoj. Ovaj ekonomist i uvaženi teoretičar na 306 stranica cjelovito i vrlo detaljno obrađuje problematiku hrvatskog turizma.

Primarno on objašnjava metodologiju periodizacije turističkog razvoja, koja se ujedno razlikuje od onih na primjeru ostalih hrvatskih autora. Prema njegovu mišljenju, hrvatski turizam razvija se kroz sedam osnovnih faza, a ova klasifikacija razvojnih faza hrvatskog turizma ili pristup analize njegova evolucijskog tijeka sve češće je citiran u mnogim drugim znanstvenim i stručnim djelima.

Pri razradi povijesnih faza razvoja hrvatskog turizma, Vukonić prepoznaje sljedeća razdoblja (Brkić, Vejmelka, 2005: 122):

- Prva faza ili faza pojave oblika sličnih turizmu – razmatra se razdoblje od 14. stoljeća na dalje, pojava hospicija za strance u Dubrovniku, Zadru, Korčuli i Hvaru, prvih gostionica, *Grandtoura* kao preteče turiza;
- Druga faza ili razdoblje znatiželje – autor se osvrće na važnost razvoja prometa koji generira intenzivniji razvoj turizma, a pri tome posebice naglašava dugolinijsko povezivanje od 1837. godine na pruzi Trst – Kotor. Osim toga, ističe i značaj razvoja željeznice, kao i pojavnost prvih hotela u Hrvatskoj, te razvoj toplica. Sve navedeno kulminiralo je razvoju prvotnih oblika organiziranog turizma na ovome teritoriju. U okviru ove faze autor ističe kako se po prvi puta javlja i termin „turističke godine“ koji traje od 1. rujna do 31. kolovoza, što najbolje govori o obilježjima turizma u to vrijeme. Također, on pristupa i problematici razvoja kupališta na morskim obalama, zakonskih odredbi u svezi turizma, kao i provedbe statističkih praćenja u svezi ove pojave;
- Treća faza – traje od početka 20. stoljeća do kraja Prvog svjetskog rata, a predstavlja vrijeme afirmacije zdravstvenog turizma na Jadranu, razvoja turističkih organizacija, početka oživljavanja turizma u Gorskom kotru;

- Četvrta faza – razdoblje između dva svjetska rata koje ovaj autor razmatra kao razdoblje oporavka državne turističke organizacije, donošenja novih zakonskih akata, intenziviranja turističkih dolazaka i noćenja te maksimiziranja inozemnog turizma u Hrvatskoj (Austija, Njemačka, Italija, Engleska, Čehoslovačka i Mađarska);
- Peta faza – predstavlja razdoblje nakon Drugoga svjetskog rata, u kojem dolazi do maksimalnog turističkog razvoja u Hrvatskoj. Razrađuju se podaci u svezi pojave prvih domaćih turoperatera te prve zračne luke;
- Šesta faza – razdoblje od 1991. do 2000. godine je vrijeme samostalne hrvatske države, osloboditeljskoga Domovinskog rata te samostalnoga turističkog razvoja. Autor prati razdoblje oporavka hrvatskog turizma od ratnih zbivanja po njegovu okončanju, a ukazuje na polagani nastavak razvoja u tim godinama. Posebnu pažnju posvećuje identificiranju i specifikaciji negativnih učinaka ratnih zbivanja, kao i vodećih problema u hrvatskom turizmu koji egzistiraju tijekom ovoga razdoblja;
- Na kraju knjige autor daje cjelokupnu kronologiju turističkih zbivanja od 1347. do 2000. godine te kao poseban prilog nekoliko promidžbenih plakata iz prošlog stoljeća i stare fotografije turističkih objekata.

Daje se zaključiti kako u okviru ovoga djela Boris Vukonić daje osnove hrvatskog turizma. On iznosi osnovne definicije turizma pristupa njegovoj analizi kao interdisciplinarne pojave, a samu problematiku specificira na primjeru Republike Hrvatske. Najveći angažman očituje se u praćenju povijesnog razvoja hrvatskog turizma, što je ujedno osnova za njegovo poznavanje i provedbu raznih istraživačkih pothvata u današnjici.

Smatra se kako je ova knjiga iznimno važan doprinos hrvatskoj znanosti i struci. Njezino iščitavanje je jednostavno, a što je rezultat stručnog, jasnog i razumljivog stila izražavanja ovoga autora. O tome je moguće govoriti i naprimjeru njegovih drugih dijela i radova, a o kojima slijedi detaljnije u nastavku.

3.1.2. TURIZAM – U SUSRET BUDUĆNOSTI

Boris Vukonić ne bavi se samo tradicionalnim ili klasičnim temama i problemima u svezi turizma, već zadire u njegovu problematiku na vrlo iscrpan i diferenciran način. U svom znanstvenom stvaralaštvu on razrađuje razne dimenzije turizma, svrstava ga u različita razdoblja i okolišne prilike. Sukladno tome, on pristupa analizi turizma sa suvremenog aspekta, to jest analizi suvremenog turizma, na jednak način kao što daje i određene pretpostavke te predviđanja u svezi njegova razvoja u budućnosti.

Kao što i sam autor ističe u ovome djelu, pisati o turizmu kao jednom od najraširenijih oblika provođenja slobodnog vremena u suvremeno doba, nije ni malo jednostavno. On ga određuje kao kompleksan sociološki fenomen, a time ukazuje na povezanost s ostalim znanostima i pojedinim područjima unutar njih. U okviru ovoga djela, ali i brojnih drugih, ovaj sveučilišni profesor ekonomije istražuje, savjetuje i piše o kompleksnoj turističkoj problematici, a ujedno i prenosi međunarodna iskustva i teorijske domene domaćoj struci i javnosti (Jokić, 1995: 112).

U okviru ovoga djela autor turizam određuje, pored ostaloga, i kao znanstveni sustav mnogih znanosti, koji pojašnjava veze i odnose među njima, a znanosti nameće brojne izazove u smislu razumijevanja i objašnjavanja svih procesa koji nastaju u okviru njega. Posebno se osvrće na sociološki aspekt turizma, čime prelazi granice ekonomske znanosti. U tom smislu on potvrđuje svoje iznimne znanstvene sposobnosti i bavi se područjima koja se nalaze izvan njegove središnje struke i znanstvene orijentacije.

Vrlo je značajan njegov odnos spram turizma koji potvrđuje kako nije samo riječ o ekonomskoj pojavi, već on predstavlja puno više. Upravo zbog toga, ovo se djelo uzima kao znanstveni doprinos koji turizam razmatra u svjetlu suvremenosti, a ujedno daje i osnovu za neka buduća predviđanja.

Ova knjiga sadržajno je strukturirana kroz četiri tematska područja, a misli se na (Jokić, 1995: 113):

- Uvod ili turistički svijet u brojkama;
- Turizam i teorija razvoja;

- Turizam i okolina: sklad ili nesklad?;
- Alternativni turizam ili alternativa turizmu?.

Uvodni dio iznosi impresivne podatke o međunarodnim turističkim kretanjima, to jest ukupnom turističkom prometu na razini svijeta. Pri tome se poseban imperativ postavlja na podatak o tome kako je turizam tijekom posljednje dekade prošloga stoljeća postao vodeći sektor u međunarodnoj razmjeni s 12% udjela u svjetskom bruto nacionalnom dohotku (Jokić, 1995: 113).

Iako statistika ima izniman značaj u ekonomiji, a time i turizmu, autor ukazuje na činjenicu kako same brojke ne mogu na optimalni način dočarati njegov značaj i razmjere. U tom smislu, on potencira važnost njegova kvantitativnog, ali i kvalitativnog istraživanja, praćenja i evidentiranja. Pri tome daje neku sasvim novu osnovu za znanstveno istraživanje turizma kao kompleksne pojave.

Sljedeće poglavlje tiče se veza između teorije gospodarskog razvoja i razvoj turizma. U okviru istoga autor precizira ekonomske i neekonomske funkcije turizma, ukazuje na njegova obilježja i značaj, ali jednako tako razrađuje problematiku striktnog oslanjanja nekog gospodarstva samo na turizam. Time on daje neizravnu kritiku onim državama koje se vode ovom politikom, a ujedno upozorava na moguće probleme i pogreške u upravljanju gospodarskim razvojem, kao i razvojem turizma.

Vrlo je zanimljivo istaknuti i to da autor ukazuje da emitivne i receptivne zemlje različito proživljavaju faze u razvoju turizma, a često su i njihovi interesi različiti. U okviru ove problematike, on analizira klasične teorije razvoja turizma sukladno teorijama gospodarskog razvoja klasične i kejnzijanske ekonomske teorije pa preko Rostowljeve teorije o fazama gospodarskog razvoja. Pri tome, ističe kako je kraj razdoblja klasične teorije turizma obilježen Hunzikera i Krapfta *Allgemeine Fremdenverkehrslehre* (1953.).

On obrađuje i opći razvoj turističke teorije, uz poseban naglasak na onu suvremenu i time daje povezinicu s današnjim vremenom, ali i onim budućim. U svrhu cjelovite anlike, naposljetku autor obrađuje i ulogu marksističkih teorija razvoja turizma, kao i teorije razvoja turizma u radovima ostalih domaćih autora (Jokić, 1995: 113).

Poglavlje koje slijedi razmatra resurse u turizmu, to jest ukazuje na problematiku njihova čestog iskrivljenog percipiranja. On pri tome upozorava na praksu statičkog korištenja pojma resursa, čime se zapravo sama problematika ne uviđa na adekvatan i cjeloviti način. Argumente pronalazi u uvjerenju da je turizam specifična potreba turista koja se temelji na primjeni skupa resursa, ali koji su u praksi ograničeni. Pri tome on razgraničava one prirodne i društvene, te otvara prostor za integriranje značaja koncepta održivog poslovanja i razvoja turizma. Sukladno tome, dodatno se potvrđuje suvremenost ove teme, ali i samoga djela.

Autor vjerodostojno obrađuje i aktualnu temu ekoloških aspekata turizma, prema fazama razvoja ekoloških pokreta. Time daje poveznicu turizma i ekologije, kritizira masovni turizam i veliča onaj suvremen. On izravno upozorava na etičke, socijalne, filozofske i turističke dimenzije ove problematike, ali i pristupa razgraničenju pojma ekoturizma kao tematskog ili selektivnog oblika turizma.

Posljednje poglavlje nastavak je na prethodna poglavlja i detaljno obrađuje alternativni turizam. Riječ je o suvremenom fenomenu koji obrađuje jednu sasvim novu dimenziju turizma. Pri razradi ovog novog oblika turizma, kako Vukonić ističe, on nabroja neke vodeće autore koji se bave ovom problematikom. Konačni zaključci o istome svode se na to kako je riječ o kontinuiranoj potrazi za novim i boljim, kvalitetnijim turizmom, koji se nudi kao strategija za rješenje, minimiziranje i otklanjanje postojećih problema koji nastaju kao produkt nekontroliranog masovnog turizma.

Daje se zaključiti kako se turizam u ovoj knjizi ne obrađuje na klasičan način, kojim se ovaj autor također bavi, već je riječ o općeljudskom fenomenu globalnih razmjera koji sudjeluje u razvoju čitave civilizacije. Na vrlo specifičan način analiziraju se i argumentiraju razne teme u svezi turizma, alternativnog turizma i ostalih pojmova, ali se istovremeno daju i osobni vrijednosni moralni supstrati koji eliminiraju ideologizaciju.

U nastavku poglavlja razmatraju se djela to jest znanstveni doprinosi ostalih odabranih autora. Pri tome se ukazuje na različitosti među njima, a ujedno se nastoji procijeniti njihov znanstveni doprinos u Hrvatskoj.

3.2. PRIZNATA DJELA ČAVLEK NEVENKE

Nevenka Čavlek istaknuta je hrvatska znanstvenica koja ima vrlo osebujno i raznoliko stvaralaštvo. Njezina autorska knjiga, „Turizam – ekonomske osnove i organizacijski sustav“ nastaje u suradnji s ostalim hrvatskim znanstvenicima i to Baroluci Matom, Prebežac Darkom i Kesar Oliverom. Knjiga je napisana 2011. godine, a daje neke osnovne teorijske činjenice i stanja u svezi turizma. Pri tome se naglasak postavlja na njegov ekonomski aspekt, organizaciju ove pojave i slične probleme (Crosbi, 2018.).

Osim ovoga djela, treba istaknuti poglavlja ove autorice, koja su objavljena u sklopu 10 knjiga koje čine osnovu turizma kao znanstvenog područja, a među njima su „Utjecaj svjetskih turističkih tokova na razvoj hrvatskog turizma“, „Razvoj golfa u hrvatskom turizmu“ te redom dalje. Pored toga, ona je autor 3 uredničke knjige te 2 stručna udžbenika (Crosbi, 2018).

Također, Nevenka Čavlek autorica je 17 znanstvenih radova, 1 sažetka sa znanstvenih skupova, 21 rada u znanstvenim časopisima i nekoliko ostalih radova. U svrhu detaljnije razrade njezina doprinosa hrvatskoj znanosti s gledišta turizma raspravlja se u nastavku teksta, pri čemu se daje prikaz odabranih djela ove autorice.

3.2.1. TURIZAM I SPORT – RAZVOJNI ASPEKTI

Ova knjiga zapravo je jedan od temeljnih udžbenika u današnjici, koji je često citiran i predstavlja baznu literaturu u znanstvenom području turizma. Preveden je na engleski jezik, a nastaje u suradnji ove znanstvenice s ostalim hrvatskim znanstvenicima renomiranog statusa. Udžbenik strukturno obrađuje aspekte i mogućnosti razvoja turizma i sporta kao dvije masovne pojave u današnjici, a time daje osnovu za izučavanje selektivnih oblika turizma, na konkretnom primjeru sportskog turizma. U okviru istoga obrađeni su na vrlo specifičan i cjelovit način oblici

sportskog turizma na moru, natjecateljskog sportskog turizma, velikih sportskih priredbi u turizmu, wellness turizam i ostali oblici ili vrste ovog selektivnog oblika turizma (Šugman, 2008: 122).

Osnovna hipoteza koja se razrađuje i nastoji potvrditi u kontekstu ovoga djela jest ona koja tvrdi kako je suvremeni sport ozbiljno prodirao u sferu turističkog tržišta i postao jedan od ključnih čimbenika njegova razvoja. Na taj način, ne samo da se obrađuje problematika sportskog turizma, kao njegova manjeg dijela, već se argumentirano pristupa analizi turizma kao heterogene i kompleksne suvremene pojave.

Strukturno se udžbenik sastoji od tri poglavlja, uvoda izaključka. Po okončanju svakog poglavlja izdvojeni su zadaci za vježbu i ponavljanje. Poglavlja redom obrađuju sljedeća područja (Šugman, 2008):

- Prvo poglavlje – obrađuju se odrednice razvoja hrvatskog turizma, a autori raspravljaju o aspektima razvoja turizma u svijetu, kao i mogućnostima razvoja hrvatskog turizma. Primijenjuju se mnoge metode, a posebno se izdvaja metoda komparacije. Polazište rasprave su svjetski turistički trendovi, ekonomske funkcije turizma i mogućnosti razvoja tematskog turizma u Hrvatskoj ili selektivnih oblika turizma;
- Drugo poglavlje – odnosi se na problematiku razvojnih aspekata sportskog turizma, a posebna pažnja posvećena je pokazateljima istoga na razini svijeta, te pristupima i metodama valoriziranja isoga u Hrvatskoj. nakon prvog, uvodnog poglavlja, ovo poglavlje dublje zadire u samu problematiku, a osim ekonomskih aspekata, objedinjuje i sociološke aspekte slobodnog vremena, turizma, sporta, prirodno-geografska obilježja Hrvatske, pravnu osnovu i ostalo;
- Treće ili posljednje poglavlje – posvećeno je prezentaciji mogućnosti za razvoj komplementarnih oblika sportskog turizma, o kojima je prethodno bilo riječi.

Daje se zaključiti kako ovaj udžbenik daje osnovu za istraživanje turizma, a naposljetku na vrlo stručan i zanimljiv način obrađuje središnju problematiku, to jest sportski turizam. Posebna vrijednost očituje se u razradi ove problematike na razini svijeta i Hrvatske, što mu daje osobitu vrijednost za hrvatsku znanost, ali i struku.

Teme koje se prožimaju kroz ovo djelo jesu globalni trendovi u turizmu s posebnim osvrtom na sportski turizam, funkcija zapošljavanja u turizmu hrvatske uz osvrt na ostale ekonomske funkcije turizma, integrirani destinacijski menadžment u turizmu, razvoj specifičnih oblika turizma, selektivni turizam, sport u gradovima, golf turizam, zdravstveno-preventivni programi u turizmu . Osobito se smatra pohvalnim činjenica kako je djelo nastalo u suradnji hrvatskih znanstvenika kao što je i prevedeno na engleski jezik, a time biva osnova za studiranje i proučavanje turizma i sporta, ne samo hrvatskim studentima i znanstvenicima, već i onim inozemnim.

Udžbenik je pisan jednostavnimi razumljivim jezikom, a obiluje brojnim primjerima te je vrlo koristan stručnjacima u području turizma i sporta, ali i šire. Iako je riječ o udžbeniku koji nastaje kao rezultat suradnje više autora, urednici su ih tematski i sadržajno ukomponirali u kvalitetnu cjelinu koja obrađuje predmetno područje i čini kvalitetnu osnovu za istraživanje turizma kao kompleksnog znanstvenog područja.

3.2.2. TUROPERATORI I SVJETSKI TURIZAM

Ova knjiga nedvojbeno je jedna od češće citiranih knjiga u znanstvenom i istraživačkom procesu diljem Hrvatske, ali i izvan nje. Riječ je o knjizi koja nastaje 1998. godine, kao rezultat dugogodišnjeg istraživačkog i inog rada ove autorice (Čavlek, 1998).

Može se konstatirati kako je riječ o prvom cjelovitom znanstveno-istraživačkom radu koji raspravlja opsežno o mjestu i ulozi turoperatora u turističkom posredovanju na međunarodnoj razini, ali i na razini Republike Hrvatske. U tom kontekstu, autorica se ponovno osvrće na međunarodni turizam i hrvatski turizam, a komparativnim prikazom individualno obrađuje obje razine, te konačne zaključke integrira na vrlo zanimljiv i poučan način. Prvenstveno se raspravlja o razvoju organiziranih putovanja tijekom povijesti, a naposljetku autorica analizira i objašnjava funkciju turoperatora na turističkom tržištu generalno.

Hipoteza na kojoj je utemeljeno predmetno istraživanje odnosi se na isticanje turoperatora kao važnih, ako ne i vodećih induktora turističkog razvoja. Slijedom

navedenoga, Nevenka Čavlek sažima brojna suvremena iskustva i na pregledan način izlaže vodeće inozemne prognoze u svezi razvoja turizma, te daje osvrt na važnost turoperatora u kontekstu razvoja turizma Republike Hrvatske (Čavlek, 1998). Upravo zbog toga, ovo se djelo uzima i kao preporuka hrvatskoj praksi pri planiranju i provedbi predmetnog procesa.

3.3. ZNANSTVENO STVARALAŠTVO KONCUL NIKE

Tijekom svojeg istraživačkog angažmana, Niko Koncul također se bavio brojnim temama i problematikama u sferi turizma, ali i šire. Među njegovim brojnim djelima treba istaknuti ona koja obrađuju problematiku turizma s ekonomskog aspekta, ali i neka djela koja se tiču suvremenih problema vezanih uz turizam. U kontekstu navedenoga izdvajaju se redom (Ekonomski fakultet u Zagrebu, 2018):

- Ekonomika turizam;
- Evolucija urbanog turizma;
- Položaj turizma u globalnim i europskim integracijskim procesima;
- Metodološki pristup analizi relativnih cijena u turizmu;
- Macro-governance policies and tourism;
- Environmental issues and tourism i ostali.

Vidljivo je kako se ovaj autor zapravo bavi raznolikim temama u svezi turizma, no najveći značaj pridaje analizi ekonomike turizma, točnije ekonomskog značaja ove pojave. Kako bi njegov znanstveni doprinos bio jasniji, u nastavku se daje prikaz dvaju odabranih djela, kao i na primjeru prethodnih znanstvenika i autora uvažениh djela.

3.3.1. METODOLOŠKI PRISTUP ANALIZI RELATIVNIH CIJENA U TURIZMU

Ovaj izvorni znanstveno-istraživački rad dao je osobit doprinos znanstvenom području turizma. U okviru njega postavljen je metodološki okvir za analizu odnosa uvožno-izvoznih cijena u odabranim turističkim destinacijama Sredozemlja. Analizom je obuhvaćeno razdoblje od 2000. do 2010. godine, a zbog nedostatka pouzdanih podataka i statističkih pokazatelja, analizaje bazirana na indirektno izvedenim

varijablama i vremenski je ograničena na razdoblje o kojem postoje vjerodostojniji podaci.

Autor ističe kako klasična ekonomska teorija pretpostavlja da, u uvjetima slobodne trgovine, svi sudionici imaju ekonomsku korist, no prema njegovu stavu, suvremena ekonomika ukazala je na to da ova pretpostavka nije u potpunosti točna. Navedeno predstavlja osnovnu hipotezu njegova znanstvenog pothvata i rada (Koncul, 2013).

Niko Koncul pri stvaranju ovoga rada, a u te svrhe i poduzimanju predmetnog istraživanja, nastoji ispitati vjerodostojnost spomenute teorije, a također se usmjerava i na razmatranje reagiranja sektorske potražnje na promjene cijena i dohotka. U okviru navedenoga, on pristupa analizi vodećih termina i pojmova u okviru ekonomike turizma, a misli se na turistička kretanja, Laspeyreov indeks, ukupnu potrošnju, dohodovnu i cjenovnu elastičnost.

Strukturno je rad sačinjen od osnovnih teorijskih pretpostavki u svezi spomenute teorije i politike cijena u turizmu, osvrt na literaturu koja je relevantna za istraživanje navedenoga, razradu spomenute hipoteze, odabira varijabli i provedbe analize te rekapitulacije dobivenih rezultata.

Rad daje izniman doprinos ovom znanstvenom području s obzirom da objašnjava suvremeni odnos cijena i elastičnosti potražnje na primjeru odabranih zemalja, koje ujedno čine emitivna tržišta Hrvatske, ali i konkurente. Prema rezultatima istraživanja ovoga autora, odnosi ovih varijabli vrlo su indikativni, a ukazuju nasljedne zaključke (Koncul, 2013: 144):

- „Koeficijent relativnih cijena (R) pokazuje n-postotnu cjenovnu prednost u izvozu
- turističkih usluga - većina zemalja ima neto korist od tog sektora;
- Laspeyreov indeks cijena po definiciji uzima u obzir bazno razdoblje i odgovarajuće količine u istom razdoblju – pokazalo se da su u većini uzorka zemlje s indeksom većim od 100 imale ekonomsku korist, dok su Albanija, Slovenija i Portugal na granici da postanu gubitnici;
- Računski dobivene elastičnosti dohotka i cijena pokazuju da je turistička potražnja, u većini zemalja, bila neelastična u odnosu na promjene cijena i

dohotka. To je, u nekim godinama, u nekim zemljama, dovelo do odlazaka turista na druge destinacije ili na odabir vrijednijih usluga (označeno negativnim predznakom u određenim godinama). Zapravo, turistička je potražnja u mediteranskim zemljama ostala stabilnom u cijelom razdoblju;

- Bez obzira na činjenicu da nedostaju detaljni statistički podaci za dulje vremenske serije, zbog značaja varijable dohotka, procijenjena je parcijalna elastičnost dohotka. Rezultati pokazuju da je dohodak jedan od faktora koji utječe na zaradu od turizma budući da povećanje svake jedinice njemačkog BDP-a pozitivno djeluje na zaradu od turizma. Međutim, svi su procijenjeni parametri manji od 1, što znači da je potražnja neelastična u odnosu na dohodak.“

Dobiveni rezultati iznimno su korisni za razumijevanje ove problematike i dopunjavanje postojeće literature u svezi navedenoga. također, autor naglašava potrebu za daljnjim analizama turističke potražnje, posebice u suvremenim uvjetima poslovanja, koji su vrlo nepredvidivi i dinamični, a također ističe kako je isto presudno u kontekstu formiranja konačne turističke ponude.

3.3.2. PROMJENE U PONAŠANJU POTROŠAČA – IZAZOVI PRUŽATELJA TURISTIČKIH USLUGA U DESTINACIJI

Ovaj znanstveni rad razmatra suvremeni aspekt turizma, odnosno problematiku subjekata turističke ponude u suvremeno doba. Riječ je o vrlo korisnom radu, koji se temelji na konkretnom empirijskom istraživanju, kao što i jest najčešća praksa ovoga autora. S obzirom na njegov interes prema ekonomici turizma i menadžmentu u turizmu, ne čudi pristup razmatranju ove problematike na specifičan i vrlo detaljan način.

U okviru ovoga članka autor pristupa analizi promjena ponašanja potrošača u turizmu, točnije turista. Riječ je o zasebnom znanstvenom području koje je danas nedovoljno istraženo, uslijed svoje kompleksnosti, multidimenzionalnosti i heterogenosti. Rad nastoji objasniti na koji se način sadržaj usluga turističkih proizvoda u turističkoj destinaciji prilagođava potrebama i željama potražnje, što i jest jedno od osnovnih načela suvremenoga turista. U tom kontekstu, nastoje se

identificirati metode i alati prilagodbe turističke ponude potrebama i zahtjevima suvremenih turista (Koncul, Mihajlović, 2016).

U okviru prvog dijela ovog znanstvenog rada daje se teorijski pregled povijesti turističke industrije, a pri tome se poseban imperativ postavlja na one čimbenike koji su ključni za odlučivanje turista o kupovini neke turističke usluge ili čimbenika. U kontekstu navedenoga, Koncul daje poveznicu između turizma i ponašanja potrošača, kao dva izdvojena, a istovremeno usko povezana znanstvena područja.

Posebnu vrijednost rada čini provedba empirijskog istraživanja predmetne problematike na konkretnom primjeru turističke destinacije iz prakse, a misli se na Dubrovnik. U tu svrhu autor razmatra razinu specijalizacije turističke ponude odabrane destinacije, uz poseban osvrt na (Mihajlović, Koncul, 2016):

- Turističko ponašanje u pogledu odabira ključnih čimbenika, a koji zadovoljavaju turističke potrebe te su važni za donošenje odluka o putovanju do odredišta;
- Stavove turističkih potrošača u skladu s razinom specijaliziranih sadržaja korištenih usluga.

U svrhu provedbe predmetne analize on se koisti inferencijalnom statistikom, a empirijsko istraživanje provodi na uzorku od 327 turista. Pri tome, segmentaciju uzorka vrši na temelju demografskih obilježja ovih subjekata i obilježja njiova boravka u destinaciji.

Provedeno istraživanje potvrdilo je da postoje konkretni demografski čimbenici, kao i oni koji se odnose na obilježja boravka turista u Dubrovniku, a koji su odredili smjer specijalizacije turističke ponude predmetnoj potražnji. Neki od čimbenika koji su bili ponuđeni kao mogući odgovori na pitanje o motivima odabira ove turističke destinacije bili su (Mihajlović, Koncul, 2016):

- Slikovite i impresivne znamenitosti;
- Bogatstvo kulturne baštine;
- Gradski i arhitektonski sklad grada;
- Kvaliteta smještaja i slično.

U konačnici, prema rezultatima deskriptivne i inferencijalne statistike o hipotezi u svezi toga da većina usluga u destinaciji ima specijalizirana sredstva prema potrebama i zahtjevima turista, dolazi se do konkretnih i praksi korisnih saznanja. Autor identificira neke nove motive u suvremeno doba, koji se analiziraju kao dodatni poticaji razvoja i specijalizacije turističke potražnje. Pri tome se misli na valoriziranje atraktivnih prirodnih i antropogenih čimbenika u destinaciji, povezivanje ključnih elemenata i specijaliziranje ukupne ponude u destinaiciji. Posebno se ukazuje na značaj vremena koje se organizira i provodi na aktivan način, kao i aktiviranje svih potencijala neke turističke destinacije. Autor smatra da je suvremeni instrument specijalizacije u turizmu, pored ostaloga i razvoj kreativnog rada turista, a što implicira pružanje nezaboravnog iskustva i autentičnog doživljajau turizmu.

On vjeruje kako će modaliteti strukturnih promjena sigurno utjecati na poslovanje subjekata turističke ponude. Činitelji turističke ponude danas su fleksibilniji, a što je osobito značajno za ovu problematiku. Prilagodba funkcija i aktivnosti fleksibilnija je u promjenama koje se izravno infiltriraju zbog potreba za višestrukim poslovnim aktivnostima poslovanja subjekata. Također, on ističe kako je izuzetno važno da pružatelji turističkih usluga aktivno pristupe specijalizaciji svog poslovanja. U takvim uvjetima tržišni segmenti prema svojim karakteristikama pokazuju pomak od 'tradicionalnih potrošača usluga' - turista - i ukazuju na potpuno različite interese i prioritete u odnosu na osnovne, standardizirane turističke proizvode.

3.4. ZNANSTVENI RAD ANTE DULČIĆA

Ante Dulčić lako se može istaknuti brojnim radovima, koji nastaju isključivo njegovim istraživanjem i radom, vrlo su česti oni koji nastaju kao rezultat suradnje ovog znanstvenika s ostalim uvaženim hrvatskim znanstvenicima. U svojem radu bavi se raznim temama u području turizma, a poseban značaj usmjerava prema menadžmentu u turizmu, upravljanju razvojem turizma i suvremenim temama u svezi turizma.

3.4.1. UPRAVLJANJE RAZVOJEM TURIZMA

Ova knjiga auorsko je djelo Ante Dulčića i Lidije Petrić iz 2000. godine. Knjiga ima nešto više od 400 stranica i bazna je literatura za sveučilišne kolegije, ali i srednjoškolsku nastavu te razna istraživanja iz područja turizma, upravljanja njegovim razvojem, menadžmenta (Dulčić, Petrić, 2000).

Sadržajno objedinjuje nekoliko cjelina i to redom (Dulčić, Petrić, 2000):

- Fenomenologija turizma – turist i turizam, pokretački faktori razvoja turizma, turizam u globalnoj perspektivi;
- Turizam i ekonomski procesi – kružni tok ekonomskog procesa, tržište i država u funkciji moderatora ekonomskog procesa tržišne privrede, ekonomski procesi, društveno okruženje i razvoj turizma;
- Teorijsko-metodološke osnove upravljanja razvojem turizma – turizam kao složeni društveni sustav, upravljanje turističkim sustavom, procesi odlučivanja o razvoju turizma, kriteriji odlučivanja o razvoju turizma;
- Upravljanje turističkim sustavom – koncepcija razvoja turizma, ciljevi razvoja turizma, strategija razvoja turizma, politika razvoja turizma, plan kao sredstvo upravljanja turističkim razvojem.

Riječ je o sveobuhvatnoj analizi osnovnih teorijskih činjenica i stanja u svezi turizma i svih procesa povezanih uz upravljanje njegovim razvojem. Iako ne sadrži neka konkretna istraživanja iz prakse, smatra se osnovnom literaturom za razumijevanje ovog fenomena kakav je postojao nekada, ali i danas. Na vrlo cjelovit način obrađuju se osnovne definicije, obilježja i specifičnosti u svezi turizma, a poseban naglasak postavljen je na njegov razvoj i upravljanje ovim procesom. To čini i osnovnu vrijednost djela, a isto se smatra vrlo korisnim za sve dionike, posebice one vrhove na razini neke države, koji su relevantni i odgovorni za provedbu razvoja turizma kao takvog.

Knjiga je pisana vrlo jasnim, razumljivim i zanimljivim stilom. Pogodna je za razumijevanje i najsitnijih detalja u svezi predmetne problematike.

3.4.2.. *TURISTIČKE AGENCIJE – POSLOVANJE I MENADŽMENT*

Navedeno djelo uzima se kao sljedeći bazni udžbenik ovoga znanstvenika. Ono dodatno potvrđuje njegov angažman u razradi temeljne osnove za razumijevanje turizma, dionika koji posluju i javljaju se u okviru njega, te ostalih specifičnosti. Knjiga je objavljena 2005. godine, a i danas predstavlja često citirano djelo ovoga autora, bilo da je riječ o znanstvenim istraživanjima, radovima studenata ili neki drugim pothvatima u domeni turizma.

Knjiga je namijenjena studentima ekonomije i upravljanja turizmom te menadžerima koji upravljaju turističkim poduzećima. Na vrlo temeljit i iscrpan način analizira sve organizacijske i poslovne elemente turističkih agencija (Dulčić, 2005).

Ova knjiga kao udžbenik obrađuje temeljne pojave i funkcije turističkih agencija u sustavu razmjene agencijskih usluga. Posebna pažnja posvećena je i analizi klasifikacija turističkih agencija koje su tipične za posredovanje i za specifične vrste putnih aranžmana. U okviru razrade ove problematike, agencija se promatra kao poslovni entitet, a autor pri tome istražuje ekonomiku poslovanja ovog specifičnog poslovnog subjekta.

U zasebnom djelu knjige također su obrađeni normativni uvjeti poslovanja putničke agencije i to od nacionalne do međunarodne razine i tipični oblici ugovornih odnosa. „Posebno je obrađen problem zaštite potrošača polazeći o smjernice EU 90/314 (Hrvatska znanstvena bibliografija, 2018).“

U ovoj knjizi se razmatraju također i suvremeni oblici komunikacijske i informacijske tehnologije koje se danas koriste u agencijskom poslovanju. To i daje poseban značaj ovoga rada. tome treba pridodati i analizu upravljanja agencijom, koja je obrađena kroz sustav planiranja, politika i procedura, organiziranja i upravljanja marketingom kao jednom od ključnih funkcija upravljanja agencijom.

Ključni pojmovi i termini koji su detaljno razrađeni u okviru ovoga djela su turističke agencije, detaljističke i grosističke turističke agencije, partnerstva ovih subjekata,

ekonomika agencija, instrumenti regulacije poslovnih odnosa agencija, zaštita putnika, sustavi u turizmu, planiranje, informacije, komunikacija i slično.

4. DOPRINOS HRVATSKIH ZNANSTVENIKA U RAZVOJU HRVATSKOG I MEĐUNARODNOG TURIZMA

Ovo poglavlje isključivo se odnosi na kritička promišljanja autora u svezi znanstvenog doprinosa odabranih hrvatskih znanstvenika iz područja turizma. Naravno, riječ je o prethodno analiziranim znanstvenicima, za koje se vjeruje da su svojim znanstvenim i inim radom uvelike doprinijeli, a to čine i danas, kako hrvatskoj znanosti, tako i praksi.

Ovim se radom, a posebice predmetnim poglavljem nastoje potvrditi početne hipoteze, koje su istaknute u uvodnom dijelu rada, a uglavnom se odnose na potvrdu uvaženog i istaknutog znanstvenog profila predmetnih hrvatskih znanstvenika. Osim toga, namjera je potvrditi i osobitu ulogu njihova rada u razvoju hrvatske znanosti, posebice područja turizma.

U okviru predmetnog poglavlja nastoji se potvrditi doprinos ovih autora i njihovih znanstvenih djela teorijskim osnovama u svezi turizma, ali i doprinosa u praćenju i implementaciji međunarodnih trendova i praksi u turizmu. U konačnici, razmatra se njihova uloga u promicanju značaja i razvoja održivog turizma Republike Hrvatske.

4.1. DOPRINOS TEORIJSKIM OSNOVAMA

Sličnost rada i znanstvenog doprinosa odabranih autora očituje se u njihovom interesu prema izučavanju, objašnjavanju i praćenju turizma. Pri tome se misli na turizam na međunarodnoj razini, ali i nacionalni turizam Republike Hrvatske. Ova tvrdnja može se uzeti i kao osnova diferencijacije predmetnih autora, a obzirom da neki od njih više naginju izučavanju turizma na generalni način i na međunarodnoj razini, dok neki usko obrađuju ovaj fenomen na razini Republike Hrvatske. Poseban doprinos objašnjavanju turizma na razini Hrvatske dali su Nevenka Čavlek i Niko Koncul, no to ne isključuje i značaj ostalih autora u okviru navedenoga.

S gledišta njihova doprinosa teorijskim osnovama misli se podjednako na uspostavljanje nekih novih suvremenih teorija u svezi pojedinih područja u turizmu. Kao primjer je moguće istaknuti sljedeće:

- Teoriju procesa upravljanja turizmom u suvremeno doba;
- Teoriju suvremenog menadžmenta u turizmu;
- Pristup određivanja cijena turističkih usluga i proizvoda u suvremeno doba;
- Ekološke aspekte suvremenog turizma i problematiku održivog razvoja;
- Ponašanje suvremenih turista, odnosno potrošača u turizmu i slično.

Na ovaj način, odabrani znanstvenici proširuju postojeće teorijske osnove, ali istovremeno daju i neke nove, inovativne i suvremene poglede na pojedine probleme i znanstvena područja u kontekstu turizma.

Smatra se kako je odabir autora izvršena na vrlo koristan način, s obzirom da su odabrani autori koji integrirano pokrivaju čitavo područje turizma, kako u kontekstu teorije, tako i prakse. Sukladno navedenome, daje se zaključiti kako njihovom integracijom bivaju vrlo specifično, detaljno i cjelovito obrađene gotovo sve teorijske osnove u svezi turizma, pojedinih procesa u okviru istoga, suvremenih problema i načela te ostaloga.

Sukladno navedenome, činjenica je kako hrvatska znanstvena literatura o turizmu i povezanim djelatnostima biva vrlo heterogena, kvalitetna i struci prilagođena. U tom kontekstu ona koristi svim dionicima, bilo da je riječ o znanstvenicima, studentima, poduzetnicima u turizmu ili nekim drugim subjektima. Turizam je toliko heterogena i kompleksna socio-ekonomska pojava, koja zahtijeva kontinuitet propitivanja, nadopunjavanja i argumentiranja onih postojećih teorijskih osnova. Upravo se time bave odabrani hrvatski znanstvenici, a na taj način potvrđuju svoj izniman doprinos u ovome kontekstu.

Važno je istaknuti kako je turizam također suvremeni fenomen, koji se vrlo dinamično i nepredvidivo mijenja, gotovo svakodnevno. Prema tome, ona zahtijeva nova teorijska saznanja, koja će odgovarati njegovim modificiranim obilježjima i potrebama. Prema tome, teorijska osnova u svezi turizma koja je postojala nekada, odnosno biva sačinjena u nekadašnjem vremenu, danas tek dijelom odgovara potrebama suvremenog turizma i dionika koji se javljaju u okviru njega. Sukladno tome, stvaranje nekih suvremenih teorijskih osnova u turizmu od presudnog je

značaja za prikladno i održivo, te dugoročno opravdano funkcioniranje prakse. Toga su svjesni hrvatski znanstvenici, među kojima su i oni koji se obrađuju u ovome radu, a što potvrđuju kontinuiranim propitivanjem postojećih teorijskih osnova i stvaranju nekih novih.

4.2. DOPRINOS U PRAĆENJU I IMPLEMENTACIJI MEĐUNARODNIH TRENDOVA I PRAKSI U TURIZMU

Prethodno je istaknuto kako se svi znanstvenici koji su obrađeni u ovome radu, većim ili manjim dijelom, orijentiraju na praćenje međunarodnog turizma. U tom smislu misli se na ispitivanje postojećih trendova, praksi i zahtjeva koji nastaju na ovoj razini, a koje su vrlo značajne za svaku nacionalnu razinu, odnosno turizam iste. Jednako je i po pitanju Republike Hrvatske ili hrvatskog turizma.

Turizam je prije svega fenomen međunarodnog karaktera. Danas, kada se raspravlja o turizmu generalno, raspravlja se o onom međunarodnom. Isti je podložan kontinuiranim promjenama, modifikacijama, utjecajima trendova i nekih specifičnih čimbenika i redom dalje. Ono što je značajno u tom smislu jest činjenica da se sve te promjene prelijevaju na nacionalnu razinu turizma, pa tako i onu hrvatsku. Točnije, kako bi turizam neke države uspješno konkurirano na međunarodnom turističkom tržištu, realizirao postavljene strateške ciljeve, osigurao prepoznatljivost ili imidž, te podržao dugoročno održiv i profitabilan razvoj, važno je da se razvija na lokalnoj i nacionalnoj razini, ali sukladno međunarodnim zbivanjima. U tu svrhu važno je neprekidno pratiti, evidentirati i razumijevati sve one međunarodne trendove i prakse u turizmu današnjice.

Hrvatski znanstvenici iz područja turizma, a posebice oni koji bivaju predmetom istraživanja ovoga rada, svjesni su navedenoga, a što se potvrđuje i razradom njihova znanstvenog profila. Vidljivo je kako oni raspravljaju o nekim općim međunarodnim trendovima u području turističke potražnje, praksama u poslovanju pojedinih subjekata, kao što su turoperatora i turističke agencije, izvještavaju i analiziraju nove procese i koncepte u području menadžmenta u turizmu ili procesa upravljanja njegovim razvojem, prate ekološke i sociološke trendove, a posebice

razvoj i implemetaciju koncepta održivog razvoja, kao imperativa suvremenog međunarodnog turizma.

Sva stečena saznanja u svezi navedenoga, ovi autori čvrsto argumentiraju, potkrjepljuju činjenicama i konkretnim statističkim podacima, ali i kvalitativnim informacijama, a na taj način stvaraju ili predlažu neke nove teorije, pristupe, modele i ostale instrumente za prilagodbu hrvatskog turizma međunarodnom turističkom profilu, ali i za razvoj turizma na suvremeno adekvatan, održiv, dugoročno profitabilan i konkurentski diferenciran način ili svojevrsni strateški pristup.

Detaljnije o značaju doprinosa ovih autora u kontekstu razumijevanja, praćenja i razvoja koncepta održivog razvoja raspravlja se u nastavku poglavlja. Time se rad zaokružuje u smislenu cjelinu, a inicijalne hipoteze se opravdavaju i kao takve argumentiraju.

4.3. PROMICANJE ODRŽIVOG RAZVOJA TURIZMA

Koncept održivosti, odnosno održivog razvoja i poslovanja generalno, a time i u turizmu, javlja se 80-ih godina prošloga stoljeća. Kao takav označio je jedno sasvim novo razdoblje u povijesti civilizacije i u potpunosti izmijenio dotadašnje poslovanje, pristup razvoju te ostalo. Iako još uvijek nije u potpunosti primijenjiv u praksi, danas se govori o njegovu sve intenzivnijem razvoju, promoviranju i prakticiranju. Svrha takvog pristupa je utemeljiti međunarodnu ekonomiju i globalno društvo u potpunosti na ovome konceptu, tijekom budućeg razdoblja. Jednako je i po pitanju turizma.

O konceptu održivosti danas postoje brojna djela, teorije, preporuke i smjernice, međutim provedba održivog poslovanja i razvoja turizma nešto je drugačija od generalnog koncepta. Razlog tome nazire se u kompleksnosti i specifičnosti turizma, a ovom problematikom, pored ostalih, bave se i predmetni hrvatski znanstvenici.

U okviru promicanja održivog razvoja turizma u Hrvatskoj oni integrirano djeluju u smjeru njegova definiranja i cjelovitog poznavanja, a pri tome detaljiziraju svaki element ovoga koncepta. Pored toga, kao što je već i istaknuto, ovi znanstvenici pristupaju praćenju održivog turizma na međunarodnoj razini kao jednog od vodećih

mega trendova u suvremnom turizmu i suvremenom dobu. Pri tome, prepoznaju međunarodne trendove i prakse iz ovoga područja, specificiraju ih i nastoje implementirati na razini Hrvatske, to jest nacionalnog turizma naše države. Sukladno tome može se reći da oni djeluju u smjeru integriranja navedenih doprinosa, a misli se na razradu teorijske osnove, prepoznavanje međunarodnih trendova i implementiranje uspješnih međunarodnih praksi. Konačni rezultat takvog rada i angažmana je unapređenje hrvatskog turizma, a ne samo obogaćenje znanstvene literature i baze podataka. Sukladno tome, oni nadilaze svoje znanstvene profile i poprimaju neke druge uloge u Hrvatskoj. moguće je pri tome govoriti o njihovu poduzetničkom, predviđačkom i savjetodavnom profilu.

5. ZAKLJUČAK

Na temelju provedenoga istraživanja i stečenih saznanja potvrđuje se kako je znanstveni doprinos odabranih hrvatskih znanstvenika izniman. On se očituje u pojašnjavanju, razradi i specificiranju postojećih teorijskih osnova u svezi turizma, njegovih obilježja, procesa, načina i modela funkcioniranja, razvoja te ostalih specifičnih tema i problematike.

Osim što se bave razradom postojećih teorijskih osnova, oni na vrlo inovativan, međunarodno sukladan i suvremeno opravdan način doprinose definiranju i razradi nekih novih teorija u svezi turizma, a na taj način obogaćuju, ne samo hrvatsku, već i inozemnu znanstvenu i stručnu literaturu. U tome kontekstu, moguće je govoriti o njihovom značaju i znanstvenom doprinosu na nacionalnoj i međunarodnoj razini.

Doprinos ovih znanstvenika potvrđen je i u području praćenja trendova, zbivanja i uzornih praksi poslovanja te razvoja turizma na međunarodnoj razini. To je osobito značajno u suvremeno doba, točnije u posljednjih nekoliko dekada. Ovim angažmanom, znanstvenici doprinose unapređenju hrvatskog turizma, integriranju istoga u međunarodne tokove, unapređenju konkurentnosti turizma Hrvatske, ali i stvaranju koncepta ili strategije za osiguranje dugoročno profitabilnog i održivog razvoja ovog suvremenog fenomena, koji u Hrvatskoj ima izniman ekonomski, i socijalni značaj. Upravo o tome oni također raspravljaju u svojim radovima, čime potvrđuju kompleksan i svevremenski znanstveni profil.

Kao što je i istaknuto, iznimnu ulogu svi znanstvenici iskazuju i u području razrade osnovnih definicija, značajki i smjernica implementacije vodećeg mega trenda u turizmu, koji se javlja u suvremeno doba. Naravno, riječ je o konceptu održivosti, koji predstavlja imperativ podjednako u sferi poslovanja i razvoja. Oni pri tome daju podršku i doprinose hrvatskoj znanosti iz područja turizma, ali podjednako daju podršku hrvatskoj praksi u kontekstu unapređenja konkurentnosti turizma Republike Hrvatske, izgradnje njegova međunarodnog imidža, odgovaranja na izazove i zahtjeve suvremenog doba i međunarodnog tržišta te osiguranja održivog razvoja. Sve to u budućnosti bi trebalo doprinijedi profitabilnom, učinkovitom i kvalitetnijem

poslovnom rezultatu hrvatskog turizma, kao i brojnim pogodnostima za sve skupine dionika.

LITERATURA

Knjige:

1. Čavlek, N. (1998.) Tuoperatori i svjetski turizam. Zagreb: Golden marketing
2. Dulčić, A. (2005.) Turističke agencije – poslovanje i menadžment. Split: Ekokon d.o.o.
3. Dulčić, A., Petrić, L. (2000.) Upravljanje razvojem turizma. Zagreb: Mate d.o.o.
4. Vukonić, B. (2010.) Turizam – budućnost mnogih iluzija. Zagreb: Plejada
5. Vukonić, B., Čavlek, N. (2001.) Turizam i razvoj – pojam, načela i postupci. Zagreb: Mikrorad d.o.o.

Članci:

1. Brkić Vejmelka, J. (2005.) Prikaz knjiga. Geoadria 10/1. Str. 115.-124.
2. Jokić, B. (1995.) Boris Vukonić: Turizam – u susret budućnosti. Revija za sociologiju. Vol. 26. No. 1. Str. 112.-114.
3. Koncul, N. (2013.) Metodološki pristup analizi relativnih cijena u turizmu. Acta turistica. Vol. 25. No. 2. Str. 125.-145.
4. Mihajlović, I., Koncul, N. (2016.) Changes in consumer behaviour – the challenges for providers of tourist services in the destination. Ekonomska istraživanja. 21/9. Str. 914.-937.
5. Šugman, R. (2011.) Prikaz knjige: Turizam i sport – razvojni aspekti. Acta turistica. Vol. 20. No. 1. Lipanj. Str. 122.-124.

Internet izvori:

1. Crosbi (2018.) Nevenka Čavlek. Dostupno na: https://www.bib.irb.hr/pretraga/?operators=and%7C205134%7Ctext%7Cauthor&report=1&gr_kategorija=book_and_chapters&pgr_kategorija=bac-book_chapters (30.05.2018.)
2. Čavlek, N. et al. (2010.) Pokretači inovacija u turizmu: neki teoretski i praktični aspekti. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/file/105165> (21.05.2018.)

3. Dubrovački dnevnik (2018.) Vijesti. Dostupno na: <https://dubrovackidnevnik.rtl.hr/vijesti/p/1592> (22.05.2018.)
4. Ekonomski fakultet u Zagrebu (2018.) Koncul Niko. Dostupno na: <http://katalog.efzg.hr/pagesResults/rezultati.aspx?&searchById=10&sort=0&spid0=10&spv0=Koncul%2C+Niko&xm0=1&fid0=11&fv0=%23002%23002%23EFZG+Knji%C5%BEri%C4%8Dno+dokumentacijski+centar&currentPage=1> (30.05.2018.)
5. FIJET (2017.) Fijet EC meeting in Croatia. Dostupno na: <http://www.fijet.net/> (21.05.2018.)
6. Hrvatska znanstvena bibliografija (2018.) Ante Dulčić. Dostupno na: <https://bib.irb.hr/prikazi-rad?rad=224873> (31.05.2018.)
7. Sveučilište u Dubrovniku (2018.) Nikola Koncul. Dostupno na: <http://www.unidu.hr/profesor.php?idkorisnik=204?idizbornik=190> (22.05.2018.)
8. Tko je tko u hrvatskoj znanosti (2018.) Boris Vukonić. Dostupno na: <https://tkojetko.irb.hr/znanstvenikDetalji.php?sifznan=2294> (21.05.2018.)
9. Tko je tko u hrvatskoj znanosti (2018.) Nevenka Čavlek. Dostupno na: <https://tkojetko.irb.hr/znanstvenikDetalji.php?sifznan=6228&podaci=biografija> (21.05.2018.)

POPIS SLIKA

Slika 1. Boris Vukonić.....	3
Slika 2. Nevenka Čavlek.....	5
Slika 3. Niko Koncul.....	8

SAŽETAK

Hrvatska domaća znanost obiluje uvažanim znanstvenicima i brojnim djelima, koja na cjelovit i kvalitetan način obrađuju problematiku turizma kao suvremenog fenomena. Među njima su svoj značaj očitovali i Boris Vukonić, Nevenka Čavlek, Niko Koncul i Ante Dulčić.

Ovi autori obrađuju sve teme u svezi turizma, poslovanja u turizmu, menadžmenta u turizmu, ali i njegova razvoja. Osim što razrađuju osnovne teorijske osnove u svezi njega, iste nadopunjuju vlastitim doprinosom, ali pristupaju i praćenju te objašnjavanju međunarodnih trendova i uspješnih praksi.

Znanstveni profil ovih znanstvenika vrlo je raznolik, suvremen i istančan. Njihov doprinos očituje se na nacionalnoj razini Hrvatske, ali i onoj međunarodnoj. Pored znanstvenog doprinosa, važno je istaknuti i doprinos praksi.

Ključne riječi: turizam, Boris Vukonić, Nevenka Čavlek, Niko Koncul, Ante Dulčić, znanstveni profil.

SUMMARY

Croatian domestic science is abundant with renowned scientists and numerous works, which handle the tourism issue as a contemporary phenomenon in a comprehensive and high-quality manner. Among them, Boris Vukonić, Nevenka Čavlek, Niko Koncul and Ante Dulčić expressed their significance.

These authors deal with all topics related to tourism, tourism business, tourism management, but also its development. In addition to elaborating the basic theoretical bases for it, they complement their own contribution, but also access, monitor and explain international trends and successful practices.

The scientific profile of these scientists is very diverse, contemporary and accurate. Their contribution is manifested at the national level of Croatia, but also at the international level. In addition to scientific contributions, it is important to emphasize and contribute to the practice.

Key words: tourism, Boris Vukonić, Nevenka Čavlek, Niko Koncul, Ante Dulčić, scientific profile.